

Estudi comparatiu dels sistemes DOBIS/LIBIS i SIBIL

En aquest article intentarem descriure i comparar de manera sumària dos sistemes d'automatització de biblioteques d'entre els molts que hi ha. El funcionament del DOBIS/LIBIS l'hem pogut conèixer directament després d'una visita a la Universitat Politècnica de Madrid i a la Universitat de Lovaina, el SIBIL mercès a una visita a la Universitat de Lausana.

El DOBIS/LIBIS (Dortmunder BibliothekSystem / Leuvens Integraal Bibliotheek System) és un sistema integrat de gestió bibliotecària dissenyat per a facilitar totes aquelles activitats que calen per a un millor funcionament de les biblioteques. El producte està format per una sèrie de programes desenvolupats a les universitats de Dortmund (Alemanya) i Leuven (Bèlgica). Actualment el DOBIS/LIBIS és usat a biblioteques de diferent tipus arreu del món. A Espanya, la Universitat Politècnica de Madrid i la Universitat de Navarra treballen amb aquest sistema.

El SIBIL (Système Intégré pour les Bibliothèques universitaires de Lausanne) és un paquet de programes desenvolupat per la

universitat de Lausana i pensat per suportar una xarxa de biblioteques. És un producte que es va començar a elaborar l'any 1971, i que s'ha anat ampliant fins arribar a oferir un alt nivell de prestacions. Actualment a Suïssa hi estan connectades les universitats i els centres d'investigació que són a St. Gall, Ginebra, Basilea i aviat Berna, a part de les facultats de Lausana. A França, de moment està implementat a Montpeller i s'anirà estenent per una decisió governamental a la meitat sud del país: Burdeus, Grenoble, Tolosa, Niça i Marsella.

A continuació exposarem les característiques més importants dels dos sistemes, tant des del punt de vista informàtic com bibliotecari, concloent amb una valoració d'ambdós.

Descripció del Dobis/Libis

El DOBIS/LIBIS està format per mòduls separats que corresponen a les diferents tasques que es desenvolupen en una biblioteca. Hi ha un mòdul que configura el procés de les *adquisicions* i que presenta l'avantatge que les dades incloses en el fitxer de comandes

poden aprofitar-se per a la posterior catalogació dels llibres. Encara que el programa està fet, aquest mòdul d'adquisicions no l'hem vist en funcionament.

L'estructura del mòdul de *catalogació* permet de poder assegurar en un percentatge molt alt la unificació del catàleg d'autors (normalització), ja que prèviament a la catalogació d'un volum és obligatòria la consulta del catàleg. Diferents *panels* estan estructurats per a cada zona d'una notícia bibliogràfica i el catalogador pot anar-los omplint tornant cada vegada al menú inicial. Amb la pràctica es poden estalviar les consultes als menús, mitjançant les ordres encadenades que permeten donar directament les diferents opcions.

El mòdul que gestiona el *préstec* funciona basant-se en un fitxer de lectors i un altre de préstecs, aquest darrer amb informació sobre els llibres que estan en circulació. Abans de la formalització final del préstec, que es fa mitjançant la lectura òptica del codi de barres que es troba en el carnet de lector i en el llibre, el bibliotecari es veu obligat a fer una comprovació sobre cadascun dels dos fitxers (lectors i

préstec); això fa que el procés sigui lent. El mateix sistema genera l'import de les multes provinents dels retards i les reclamacions als lectors.

DOBIS/LIBIS té un programa de control de les *publicacions en sèrie* que no ha estat posat en funcionament encara. Aquest preveu el registre i el control d'arribada, reclamacions als proveïdors i seguiment i informació de tots els números de cada títol de revista. També es poden introduir i corregir fins un total de catorze resums per número.

La *recuperació* de la informació pot fer-se per diversos conceptes: autors, títols, matèries, CDU, ISBN/ISSN, topogràfic i hi tenen accés tots els bibliotecaris. Els lectors també poden accedir a la informació en línia buscant la notícia a partir dels noms d'autors, títols o matèries. La recuperació de la informació a partir de qualsevol paraula del títol constitueix un dels avantatges importants del sistema. També permet la recerca mitjançant operadors de tipus booleà i utilitzant paraules truncades.

Aquest és el component interactiu del paquet, mentre que la part del

procés en diferit inclou les típiques tasques d'edició de catàlegs segons la normativa ISBD i sota diferents conceptes, l'edició d'índexs KWIC, de fitxes COM, ordres de comandes, estadístiques, etc. El sistema ofereix la possibilitat d'establir diferents nivells de responsabilitat per al control dels fitxers. Aquests poden afectar els lectors o el mateix personal bibliotecari.

Si bé els mòduls que formen el sistema són productes separats i que poden implementar-se independentment, els fitxers amb els quals es treballa mantenen una estructura de «fitxers invertits» totalment integrats formant la base de dades bibliogràfica. La majoria d'ells tenen llur camp principal permutat, permetent d'aquesta manera la recerca d'una referència a partir de qualsevol paraula existent en ella. Són fitxers totalment relacionats a través d'apuntadors que associen cada element d'un fitxer amb d'altres d'ell mateix (referències creuades) o amb elements d'altres fitxers (per aconseguir formar la notícia bibliogràfica sencera). D'aquesta manera s'assoleix, a part d'un estalvi important en espai de disc, una gestió integrada dels treballs de la biblioteca, ja que no hi ha

duplicació de la informació. Igualment s'aconsegueix la normalització de noms, ja que abans de fer-se una nova gravació es presenten en pantalla totes les possibles repeticions d'algun camp de la notícia en els fitxers de la base de dades. El sistema s'encarrega d'afegir les noves relacions d'aquests camps amb la notícia catalogada. Així doncs, els mateixos registres de cada fitxer són utilitzats per qualsevol dels mòduls existents, cosa que permet passar d'un mòdul a un altre amb relativa facilitat, així com fer modificacions a la base de dades alterant només un dels fitxers.

El DOBIS/LIBIS permet un tractament local i general de la informació. Per tant, està pensat i preparat per gestionar una xarxa de biblioteques treballant a diferents nivells sobre un catàleg general i un dè propi i permetent una autonomia important dels diferents centres respecte al sistema central.

Qualsevol biblioteca que adquirís aquest paquet hauria de fer-hi algunes adaptacions per adequar-lo a les seves necessitats. DOBIS/LIBIS treballa amb un format propi, anomenat DMARC, compatible amb MARC. Per tant,

cal fer unes taules de conversió que permetin l'entrada de registres provinents d'altres indrets i la gravació de cintes estàndard de cara a l'intercanvi. Les modificacions en els programes són possibles ja que juntament amb el paquet es proporciona el *software font* escrit en PL/1.

Descripció del SIBIL

En el SIBIL la *catalogació* comprèn la introducció de les dades a l'ordinador, podent escollir el catalogador entre fer-ho directament, utilitzant els codis del MARC, o bé de manera assistida, utilitzant la puntuació ISBD (en aquest cas s'omplen ordenadament els camps de la notícia i el programa fa la conversió al format MARC). La normalització del catàleg d'autors s'aconsegueix sobre la base d'una «notícia guia» que remet totes les possibilitats d'un nom d'autor a la forma acceptada. Quant a les matèries, hi ha un *thesaurus*, mitjançant el qual, prèvia demanda a través d'un mot clau, el sistema proporciona una relació de mots equivalents amb la referència de les paraules no acceptades a les que ja consten en el catàleg de matèries. Un altre ajut

per al catalogador és l'existència d'un fitxer que interrelaciona les matèries amb la corresponent CDU.

Mitjançant només la lectura òptica del codi de barres del carnet del lector i del llibre queda formalitzat el *préstec* en el sistema SIBIL. El programa fa en línia les comprovacions sobre els fitxers del catàleg i lectors i en cas d'haver-hi alguna mena de problema s'indiquen les multes a pagar o s'imprimeixen les oportunes reclamacions. Si calgués, el bibliotecari pot accedir directament als fitxers del catàleg i del préstec a fi de comprovar la situació real del llibre, donant a més informacions sobre altres exemplars que hi ha a la biblioteca. Dins el mòdul de préstec es preveu el préstec interbibliotecari on les biblioteques són tractades com a lectors, fent-se diferències entre préstec internacional i l'interurbà del propi país.

La part d'*adquisicions* compta amb un fitxer de llibretes i un altre de comandes, als quals hom pot accedir en qualsevol moment, i un tercer amb els lectors que han signat les desiderates. En el moment de l'arribada del llibre a la biblioteca s'avisava el lector

interessat esmentant la signatura topogràfica que ha estat assignada al llibre.

Les *publicacions en sèrie* no tenen encara un tractament específic si bé existeix un catàleg col·lectiu de revistes biomèdiques. La resta són tractades com a obres multivolums i són per tant reflectides en el catàleg general. Tenen en estudi un programa destinat a aquest tipus de material.

La *recuperació* de la informació és en línia per als catalogadors i bibliotecaris i es preveu per més endavant l'accés dels lectors. Actualment hi ha tres mètodes segons el tipus de treball desitjat. El més antic és l'accés per clau, que pot fer-se per autor, títol, topogràfic, ISBN/ISSN, o per col·leccions o matèries. Aquest accés incorpora també un mètode de recerca per clau algorítmic sobre els fitxers d'autors i títols que serveix en els casos en què es coneixen aquestes dades. Un altre tipus d'accés és l'anomenat «per arbre», desenvolupat recentment, destinat al públic i que admet la possibilitat d'utilitzar paraules truncades a partir de les quals i sota diferents conceptes s'accedeix a la notícia bibliogràfica sencera. Està prevista

la implementació de la recerca booleana a mitjan d'aquest any.

La xarxa de biblioteques que utilitza el SIBIL ha arribat a un acord amb la xarxa nord-americana OCLC, segons el qual aquesta última els permet de connectar amb el seu banc de dades a un cost baix. Això possibilita de recatalogar els fons antics de les biblioteques que estan connectades a la xarxa SIBIL.

Els mòduls que formen el paquet de programes treballen conjuntament sobre els fitxers del catàleg de préstec, de lectors, de proveïdors i comandes. En aquests la informació s'emmagatzema en registres diferents. No hi ha una estructura pròpia de base de dades en què els fitxers estiguin totalment relacionats, sinó que ens trobem davant d'una estructura típica de fitxers indexats en què són els programes els que permeten d'accedir a un o diversos d'ells simultàniament a partir de les claus escollides per a cadascun dels registres. Aquest és el cas de la interrogació sobre el fitxer del catàleg en què es pregunta també sobre el del préstec. Aquesta qüestió, a part de no possibilitar d'unificar les dades, genera més

necessitats pel que fa a espai en disc. De totes maneres, facilita més la manipulació dels fitxers donada la relativa independència que mantenen entre ells.

Ja que el SIBIL treballa amb el MARC francès (MONOCLE), les biblioteques que el vulguin utilitzar haurien de fer els corresponents programes de conversió dels formats per adaptar el producte al MARC escollit.

Comparació i conclusions

Els avantatges de la mecanització comporten un cost, cost que pot sintetitzar-se en la càrrega del sistema propi de qualsevol aplicació de tipus interactiu. Aquest pot quedar esmorteït si es pensa en el profit que se'n pot treure de l'aplicació tant des del punt de vista del bibliotecari, amb un enriquiment de les perspectives i possibilitats de dedicar-se a altres tasques menys rutinàries, com des del punt de vista de l'usuari final o lector i de la universitat en general.

Des del punt de vista bibliotecari, farem una avaluació per a cada una de les funcions dels productes.

Adquisicions: En el cas del DOBIS/LIBIS, no està en funcionament en cap de les universitats visitades (Madrid i Lovaina), però hem pogut veure els *panels* segons els quals en fer les comandes es fa la precatalogació del llibre. Això comporta que la persona que ho ha de portar a terme ha de ser un bibliotecari.

SIBIL presenta un programa més senzill que pot ser desenvolupat per un administratiu. Les dades introduïdes no són aprofitables per a la catalogació posterior.

Catalogació: DOBIS/LIBIS presenta una certa complicació per la gran quantitat de *panels* que s'han de cridar durant la catalogació del llibre. A més, es fan consultes obligatòries als diversos fitxers, que retarden la catalogació però que comporten una més gran normalització del catàleg.

En el cas del SIBIL, l'entrada de dades és més assequible per al catalogador. Permet dos sistemes de catalogació, és a dir, un sistema assistit mitjançant *panels* i un altre directe. També s'arriba a una normalització amb la utilització de «notícies guia».

Ambdós sistemes exigeixen el coneixement del format MARC.

Préstec: El DOBIS/LIBIS presenta un sistema molt poc àgil a causa que, a més de passar l'*scanner* pel carnet de lector i el llibre, el bibliotecari ha de consultar els fitxers de lectors i d'autors.

El SIBIL és més ràpid perquè la simple lectura òptica del carnet de lector i el llibre formalitza el préstec. El programa fa ell mateix totes les comprovacions necessàries i avisa només en el cas d'haver-hi problemes. El préstec interbibliotecari està igualment ben resolt, cosa que no s'ha pogut comprovar en el cas del DOBIS, donat que a Madrid l'incorporen a la part d'adquisicions i a Lovaina no el vam veure.

Publicacions en sèrie: En cap dels dos sistemes està totalment implementat. Per tant, no podem opinar sobre aquesta gestió.

Recuperació de la informació: El DOBIS/LIBIS té un bon sistema de recuperació de la informació. A més de la recerca per autors, números de notícia, CDU, etc., fa una permutació de totes les paraules que permet la recerca a partir de

qualsevol paraula del títol o del nom de l'autor, l'editorial, etc.

El SIBIL recupera la informació directament a través dels conceptes clàssics i ha desenvolupat una tècnica anomenada «recerca per arbre», que permet d'accedir a la notícia bibliogràfica a partir de diversos conceptes generals. Ambdós sistemes possibiliten la recerca booleana.

Quant a la part de procés en diferit, no hem percebut tampoc diferències importants.

L'adopció del sistema SIBIL permet de connectar una xarxa ja existent de biblioteques universitàries, la qual cosa permetria estalviar-se en part la recatolació de tots els fons antics.

Des d'un punt de vista informàtic, el DOBIS/LIBIS presenta certs avantatges sobre el SIBIL, que bàsicament es deriven d'un tractament més modern de les dades contingudes en els fitxers. Aquest tractament propi dels productes de gestió de bases de dades es tradueix en la pràctica en una potència més gran quant a les prestacions que ofereix el producte:

la no duplicitat de paraules i noms fa possible la normalització real dels catàlegs i facilita les modificacions dels diferents documents, ja que aquestes es redueixen a la correcció en línia d'una paraula; l'existència de camps permutats en la majoria dels fitxers, que augmenta la possibilitat de recuperar la informació en la base de dades. Per contra, aquests avantatges es tradueixen en una més gran complexitat d'utilització (a vegades inexplicable) en l'entrada de dades, aspecte que el SIBIL té solucionat de manera més pràctica i agradable (a causa potser de l'origen mateix del producte). Resumint, podríem dir que el DOBIS/LIBIS és un producte més potent (malgrat la seva dependència d'un sistema operatiu antic), mentre que el SIBIL és un producte més pràctic (amb el defecte d'estar basat en una estructura clàssica d'organització de la informació) i més adaptat tal vegada a l'entorn i la problemàtica de les biblioteques universitàries.

Francesc Farriols i Sola
Mª Enriqueta Jansà i Cuatrecasas
Anna Planet i Rabascall